

Karminspinner *Tyria jacobaeae*, ny lokalitet og uvanlig vertsplante

OLA M. WERGELAND KROG

Wergeland Krog, O.M. 1999. Karminspinner *Tyria jacobaeae*, ny klekkelokalitet og ny vertsplante. *Natur i Østfold* 18(1): 77-78.

Et voksent individ av sommerfuglarten karminspinner *Tyria jacobaeae* ble påvist på en ny lokalitet, Røds bruk på Kråkerøy den 19. juni 1996. Året etter, ca. 18. august, ble det funnet larver på den samme lokaliteten. Disse beitet både på landøyda og på smalsvineblom.

Ola M. Wergeland Krog, Alleen 16, 1890 Rakkestad. E-post: naturkar@online.no

Den sjeldne sommerfuglarten karminspinner *Tyria jacobaeae* er oppført som direkte truet (E) i den norske lista over truede og sårbare arter, også kalt rødlista. Arten har i hele sitt utbredelsesområde hatt en sterk og omfattende tilbakegang (Tangen i manus, Hansen & Hansen 1998, Elmquist 1989). Bastøy i Borre kommune, Vestfold og Rauer i Fredrikstad regnes av Hansen & Hansen (1998) som de eneste faste lokalitetene for karminspinner i Norge.

Fargerik art

Karminspinner har vanligvis sorte og karminrøde tegninger, derav navnet. Fargen kan imidlertid variere og det er beskrevet former hvor det røde er avløst av gult, og dessuten av brunsort. Vingespennet på voksne individer er 35-40 mm (Hoffmeyer 1974). Bakvingene er helt røde med en sort/mørk kant. Forvingene er sorte med to røde prikker ytterst, samt en lang rød stripe langs framkanten av forvingen (se fig. 1). Arten er lett kjennelig som voksen, men den gule larven med svarte tverrbånd er nærmest umulig å overse der den sitter i toppen på vertsplanten landøyda *Senecio jacobaea* (se fig. 2).

Økologi

Karminspinneren foretrekker solrike enger, og larvene lever gjerne «i flokk» på svineblom-arter, helst på landøyda (Gullander 1963). Arten

flyr i juni-juli, og er hovedsakelig dagaktiv. Både den voksne og larven signaliserer at de er giftige. De har heller ingen fiender blant høyerestående dyr, noe som forklarer at de lokalt kan opptre i store mengder.

Ny lokalitet og uvanlig vertsplante

Under botanisering på Røds Bruk den 19. juni 1996 fanget forfatter og Svein Åstrøm et voksent individ av karminspinner. Dette individet, eller restene av det etter at det ble knust under en insektkasse, oppbevares hos forfatter. Funnet er imidlertid bekreftet av Per Tangen. Lokaliteten ble ikke oppsøkt flere ganger dette året.

Under forberedelser av en feltekskursjon i forbindelse med miljøbykonferansen som ble avholdt i Fredrikstad den 25-26. august året etter,

Fig. 1. Karminspinner *Tyria jacobaeae*. Illustrasjon hentet fra Collins Field Guide - Insects of Britain and Northern Europe.

ble det sett minst ti larver av arten på den samme lokaliteten. Enkelte larver beitet på landøyda, men flesteparten satt faktisk på smalsvineblom *Senecio erucifolius*. På grunn av tidsnød ble det imidlertid ikke gjort noe forsøk på å estimere bestanden. Som dokumentasjon av arten ble det tatt noen bilder (se fig. 2). Datoen for bildene er noe usikker, men er høyst sannsynlig den 18. august.

Spesiell lokalitet

Røds Bruk (PL092651 ED50) er en gammel ballastplass som til tross for sin sentrale beliggenhet har fått ligge nærmest urørt siden begynnelsen av dette århundret. Floraen her er meget spesiell, og det er trolig ikke noen overdrivelse å påstå at det er den mest interessante ballastplassen i landet i dag. Her finnes en mengde sjeldenheter som krypmure, tornbeinurt, stripetorskemunn, russestarr, kystbjørnekjeks m.fl. En nærmere undersøkelse av lokaliteten når det gjelder insekter

vil trolig kunne gi spennende funn. Se forøvrig interiørbilde fra Røds Bruk på side 16 foran.

Litteratur

- Elmquist, H. 1989. Sällsynta och hotade fjärilar på Gotland. Länsstyrelsen i Gotlands län - naturvårdsfunktionen. 155s.
- Gullander, B. 1963. *Nordens svärmare och spinnare*. P.A. Norstedt & Söners Förlag, Stockholm. 104s.
- Hanssen, O. & Hansen, L.O. 1998. Verneverdige insekthabitater. Oslofjordområdet. *NINA Oppdragsmelding 546*: 1-132.
- Hoffmeyer, S. 1974. *De danske spindere*. 2den udgave. Universitetsforlaget i Aarhus. 270s. + 24 fargeplansjer.
- Tangen, P. i manus. Sjeldne storsommerfugler i Østfold. Fylkesmannen i Østfold, miljøvernnavd. rapportserie.

Fig. 2. Karminspinnerlarve som beiter på landøyda på Røds Bruk i august 1997. Foto: Ola M. Wergeland Krog